

Чироқчи районидаги „Галлачи“ колхози галла ўрими - йиғими ва давлатга дон топширишни муваффақиятли

Коммунистлар етанчи

Шарафли бурчимиз

Мажбуриятни тўла бажарамиз

(Чироқчи районидаги «Галлачи» колхозининг раиси ўртоқ Карим Холиқов билан суҳбат).

Колхозчилик экономиясида галлачиллик асосий ўрин тутади. Шунинг учун ҳам биз партиявий-сиёсий ва партиявий-ташкилий ишларни мўл галла ҳосилини тез ва ибодат қилмай ўрими-йиғи олишга, давлатга дон топшириш мажбуриятини ўз вақтида бажаришга қаратмоқдамиз.

Биз галла ўрими-йиғими олдида коммунистларнинг ишларини кучайтириш мазасидан иш план тузиб олдик. Ишларни колхоз бошқаруши партия ташкилотининг умумий мақсадига мувофиқ янгиликларни тасдиқлади. Планада колхоз коммунист ва комсомолларнинг қандай ишларини қачон бажаришлари, шунингдек дала шойболларини жиҳозлаш, кўча болалар боқчаси ва яслини ташкил этиш, ҳурмат тахтасини ҳар беш кунда ўзгартириш туриш, илгор ўрочи ва комбайнчиларнинг тажрибасини оммаштириш ва бошқа шу каби муҳим тадбирларни аниқ кўрсатилган.

Биз бу амалий тадбирларнинг бажарилиши билан кўп сайин шугулланамиз. 25 июльда бўлган оқибат партия мажлисида 4-чи бригада бошлиғи ўртоқ Я. Нурбосиевнинг галла ўрими, янгилиқларнинг бажарилиши ва олинган мажбуриятни амалга ошириш ҳақидаги докладини эшитдик. Маълум бўлдики, бу бригадада дастлабки даврларда кунлик ва бешкунлик ўрими ва янгиликларнинг бажарилиши келинган. Ҳар қандай оқибатда коммунистларнинг бажарилиши ва олинган мажбуриятни амалга ошириш ҳақидаги докладини эшитдик. Маълум бўлдики, бу бригадада дастлабки даврларда кунлик ва бешкунлик ўрими ва янгиликларнинг бажарилиши келинган.

Партия мажлисида кейин орадан бир неча кун ўтди. Партия мажлисида қабул қилинган қарорини ижро этиш шариғиди. Бригадада ўрими ва янгиликларни қилишга катта ўзгариш қилинган. Маълум бўлди. Шу кунларда 45 ўрочилик ҳаммаси деярлик нормасини ошириб бажариётди. Ҳозир бу бригада умумий галла ҳосилининг ярмидан кўпини ўрими олди.

Колхозда 43 комсомол бор. Бунинг 23 таси ўртоқ Оллоёр Далиев бошлиқ 3-чи бригадада ишлайди. Бу комсомоллар бригадаси ҳам галла ўрими ва янгиликларни коммунистлар мусобақасида олиб бормоқда. Бригада 79 гектар ердаги арпа ҳосилини 15 иш кундада йиғиб олди. Колхозда бригадалар ўртасида таъсис этилган кўча қизил йўриқ ҳам қўйилган бери ана шу комсомоллар бригадасида сақланиб келди. Комсомол У. Қўйилев, Ж. Умурзоқов, У. Раҳмонов, В. Насриддинов ўртоқлар кунлик нормани ошириб бажаришда ҳаммага ўрнак бўлмоқдалар.

Колхоз бошқаруши партия ташкилотини ҳисобидан 7 коммунистнинг ҳаммаси ағачтор. Коммунист ва комсомоллардан иборат агитколлективга 13 агитатор тортган. Биз мусобақа шартларининг қандай бажарилаётганини ҳар беш кунда аниқлаб борамиз.

Колхоз коммунист ва комсомоллари СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «1950 йилда ҳосилини йиғиштириб олиш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш тўғрисида» деб чиқарган қарорини бажаришда бошқарушга етакчилик қилмоқдалар. Коммунист ва комсомолларнинг таъбиқаси билан ҳар бир бригадалар пионер-ўқувчилардан иборат бошқочлар бригадаси тўқилган. Ҳирмонларда назорат вазифаси ташкил этилган.

Бизнинг олдимизда бу йил етиштирилган мўл галла ҳосилини сра ноҳуд қилмай ўрими-йиғи олишдек буюк вазифа туради. Биз бу вазифани бажариш ва ҳосилини ўз вақтида йиғиштириб олиш учун коммунистлар мусобақаси аниқла кўчатишимиз, ҳамма куч ва воситаларни галла ўрими-йиғимига ва тез фўрда ичда давлат олданиги мажбуриятини тўла бажаришга сафарбар этамиз.

Бойқабул ИСҲОҚОВ.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз бошқаруши партия ташкилотининг секретари.

Дурсун қишлоқ совети — Чироқчи районининг энг йирик ва асосий галлакор участкаларидан бири ҳисобланади. Бу қишлоқ советининг қариб 40 процент галла майдонини бизнинг «Галлачи» колхозини эгаллайди. Колхозимиз бу йил эккан салкам икки миң гектар ердаги бугдой, арпа, зирар қабил донли экинлар майдонидан Қашқадарь областининг Қамани, Ғузур, Янқабог, Чироқчи районидagi бирмунча колхозларга элит уруғлари етказиб беришни керак.

Биз бу шарафли вазифани қўйилганда қилиб бажариш ва далада етиштирилган мўл галла ҳосилини партия ва ҳукумат кўрсатган муддатларда ноҳуд қилмай йиғиштириб олиш учун зўр ғайрат билан ишлаётимиз. СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «1950 йилда ҳосилини йиғиштириб олиш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш тўғрисида» қарорини мувофиқ қилиб, ўрими, янгилик ва давлат мажбуриятини доғ топшириш юзасидан қатъий график тузиб олдик. Шу графикка кўра, галла ўрими ва давлатга дон топшириш мажбуриятини 25 июльгача ва янгиликни 1 августгача тамомлашимиз лозим.

Бунинг учун бизда ҳамма имкониятлар бор. Ишга яроқли 320 кишидан 150 киши галла ўрими, 32 киши хирмон янгилик ва тозалашга, 30 киши 20 арпа ва бугдой ўрилган галларни хирмон юзига келтиришга ва тайёр галларни қишлоққа ташинга қўйилган. Бундан ташқари, бригадаларга хизмат қилмаган икки комбайн аргеттага ишлаш ва комбайн йиғиштириб олиш туғрисида икки юк машина билан пунктга ташини учун 22 киши ақриқилган. Қолган кишилар ҳам ғўза парвариши ва бошқа ишлар билан банд.

Колхозчиларимиз галла ўрими-йиғимини муваффақиятли ўтказиш билан, уни тезроқ янгилик, уруғлик галларини ҳамма ҳосилини давлатга тезла топшириб олишга ўзларининг асосий бурчи эканини яхши биладилар. Партия ва ҳукуматимизнинг уруғлик галла етиштирилган учун колхозимизга бераётган ёрдами колхозчиларимизнинг яна ҳам фидокорона меҳнат қилишга, ҳосилини тобора оширишга рўқданироқда.

Биз ўрочилар ва комбайнчилар ўртасида меҳнатни тўғри ташкил қилиш ва уларнинг умумий ишлаши учун тегишли шартни яратиб берганмиз. 4 та бригаданинг ҳар бирини бошқариб, яслини, боқчаси, иссиқ оқибат ташкил этилган.

Илгорлик қўлдан берилмайди

Бизнинг бригадамиз ўтган йил колхозда галладан мўл ҳосил олди. Биз ютуқларни мустаҳкамлаб, бултур кунда ва бу йил баҳорда трактор билан сифетли ҳайдалган ерларга ўз вақтида дон экиди. Кўзги экинлар эрта баҳорда бороналанди, бегана ўтлардан тозаланди. Натижанда ҳамма участкамизда ҳосил бир текисда мўл бўлиб етишди.

Биз ҳалол ва фидокорона меҳнат билан етиштирилган галла ҳосилини йиғиштиришда колхоздаги ҳамма бригадалардан олдин бораётимиз. 79 гектар ердаги арпа ҳосили 15 иш кундада йиғиб олди. Ҳарта ҳисоб билан ҳар бир гектар ердан 0,5 центнердан ҳосил олдик. 360 гектар ердаги бугдой ҳам шундай ҳосил йиғиштиратимиз.

Бригадамизда ишга яроқли 50 киши бор. Шундан 7 киши комбайнда, 6 киши хирмон янгилик ва тозалашда, 30 киши галла ўримида ишлайди. Булар орасида меҳнат интизомини яхши йўлга қўйилган. Ҳар қандай далада етиб иш қилмайдилар. Ҳар қандай ва нормани бажармайдилар йўқ. Тиллов Тоқиев, Усмон Раҳмонов, Жалил Урунов, Ғезел Қодиров вакил кўп комсомол-ёшлар кўнига 0,12 гектар ўрими нормасини 0,18 гектар ва ундан ошириб бажармоқдалар. Ҳозиргача 96 гектар ердаги бугдой қўл кучи билан ва 166 гектар ердаги бугдой комбайн билан йиғилди. Биз 25 июльгача қадар ҳамма галла ҳосилини ўрими-йиғи олиш учун курашаётимиз. Бригадамизда ишлаётган комбайнчи ўртоқ Сергей Ельцов ҳам яхши ташаббус кўрсатмоқда.

Ҳосилини ноҳуд қилмаслик учун ўрими билан янгилик бир-бириндан ажратмасдан олиб бориш керак. Биз амалда шундай қилаётимиз. Ҳар қандай галла болганда ва 10—15 бор қилиб бир ерга тўлаиб олиб кетилди ва ўша кўнлик хирмон юзига ташилди. Ҳозир галла қуруқ. Кечаси шундай тўшмайди. Кечаси ҳам кундуздаги хирмон янгилик мумкин. Биз шу кунларда кечаси 3—4 соат хирмон янгилик. Бу от ва хўжаликларга яхши. Колхоз правленияси бизнинг бу таъбиримизда ҳам кенг қўллаётди.

Бригадамиз колхоз правленияси ва бошқаруш партия ташкилотининг кўмаки билан йиғиштирилган қўлдан берилмайди. Биз бу йилда галла болганда ва 10—15 бор қилиб бир ерга тўлаиб олиб кетилди ва ўша кўнлик хирмон юзига ташилди. Ҳозир галла қуруқ. Кечаси шундай тўшмайди. Кечаси ҳам кундуздаги хирмон янгилик мумкин. Биз шу кунларда кечаси 3—4 соат хирмон янгилик. Бу от ва хўжаликларга яхши. Колхоз правленияси бизнинг бу таъбиримизда ҳам кенг қўллаётди.

Бригадамиз колхоз правленияси ва бошқаруш партия ташкилотининг кўмаки билан йиғиштирилган қўлдан берилмайди. Биз бу йилда галла болганда ва 10—15 бор қилиб бир ерга тўлаиб олиб кетилди ва ўша кўнлик хирмон юзига ташилди. Ҳозир галла қуруқ. Кечаси шундай тўшмайди. Кечаси ҳам кундуздаги хирмон янгилик мумкин. Биз шу кунларда кечаси 3—4 соат хирмон янгилик. Бу от ва хўжаликларга яхши. Колхоз правленияси бизнинг бу таъбиримизда ҳам кенг қўллаётди.

Ҳозир бу йилда галла болганда ва 10—15 бор қилиб бир ерга тўлаиб олиб кетилди ва ўша кўнлик хирмон юзига ташилди. Ҳозир галла қуруқ. Кечаси шундай тўшмайди. Кечаси ҳам кундуздаги хирмон янгилик мумкин. Биз шу кунларда кечаси 3—4 соат хирмон янгилик. Бу от ва хўжаликларга яхши. Колхоз правленияси бизнинг бу таъбиримизда ҳам кенг қўллаётди.

Ҳар 10 кунда колхозчиларнинг ишлаган меҳнат кунларига давлатга топширилган галлага нисбатан 15 процент ҳисобда аванс галла тарғиботи туромида. Биз ҳар беш кунда ўрими ва янгилик графикнинг бажарилишини аниқлаб борамиз. Бригадаларда йўл қўйилган камчиликларни иш устида дарҳол тўғратамиз.

Галла ҳосилини йиғиштириб олиш юзасидан кўраётган бу тадбирларимиз яхши натижа бермоқда. Ҳозирнинг ундаёқ галла ўрими ва янгиликни 80 процентдан оширдик. Ҳарта О. Далеев ва ўртоқ Я. Нурбосиев бошлиқ бригадаларда сўраб бундан ҳам яхши. Бу бригадаларнинг Ҳосият Сувонова, Амир Мелеев, Худобер Эргашев, Жалол Умурзоқов, Усмон Раҳмонов сингари йўлбаз стажовчилари кўнига 0,12 гектар ўрими 0,20 гектарга етказиб галла ўраётдилар.

Биз галла ҳосилидан йил граммнинг яхши натижа бермоқда. Ҳозирнинг ундаёқ галла ўрими ва янгиликни 80 процентдан оширдик. Ҳарта О. Далеев ва ўртоқ Я. Нурбосиев бошлиқ бригадаларда сўраб бундан ҳам яхши. Бу бригадаларнинг Ҳосият Сувонова, Амир Мелеев, Худобер Эргашев, Жалол Умурзоқов, Усмон Раҳмонов сингари йўлбаз стажовчилари кўнига 0,12 гектар ўрими 0,20 гектарга етказиб галла ўраётдилар.

Ҳалла ҳосилидан йил граммнинг яхши натижа бермоқда. Ҳозирнинг ундаёқ галла ўрими ва янгиликни 80 процентдан оширдик. Ҳарта О. Далеев ва ўртоқ Я. Нурбосиев бошлиқ бригадаларда сўраб бундан ҳам яхши. Бу бригадаларнинг Ҳосият Сувонова, Амир Мелеев, Худобер Эргашев, Жалол Умурзоқов, Усмон Раҳмонов сингари йўлбаз стажовчилари кўнига 0,12 гектар ўрими 0,20 гектарга етказиб галла ўраётдилар.

Шунингдек, колхоз правленияси томонидан 2 киши суғи қилиб йиғиштирилган. Комбайн йиғиштирилган участкада ҳарқоним запас сув ва ёнглик бўлади. Запас ёнглик ва сув ер бўлади — салқин жойда сақланади. Мен хизмат қилаётган комбайнчи йиғиштирилган 7 колхозчининг ҳаммаси ҳам ҳар йил пу соҳада ишлаб, аниқ тажриба ортирган.

Комбайнчи — комбайнда ишловчи штурвалчи, тракторчи ва колхозчиларнинг бошлиғи ҳисобланади. Биз ҳамма миз бамаалаҳат иш олиб борамиз. Колхоз правленияси ва далачиллик бригадаси билан доним масалаҳатлашиб, комбайн ўрдинган галла участкасини 2—3 кун олдин белгилаймиз. Бу тадбир ҳам комбайннинг умумий ишлашига катта роль ўйнайди. Чунки ҳар бир участкасини ер шартини бир хил эмас. Бир бригадалар бир неча хил ер участкасини учратishi мумкин. Шунинг учун ернинг йиғиштирилган олдидан ўрганамиз, комбайннинг тўхтовисини ва шикастланмай ишлашини таъминлаймиз. Бу нарса бизнинг қўйилган ишларимизда катта роль ўйнайди.

Мен хизмат қилаётган Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз элит-уруғлик қўжалиғи ҳисобланади. Бу колхозда галла устидаги ҳамма ишлар асосан машиналаштирилган. Қашқадарь областидаги галлакор колхозларга тоза уруғлик ва янги навл дон етказиб берадиган «Галлачи» колхозига механикалик кучи билан бу йил мўл ҳосил етиштирилган. Бугдойнинг бўйи ўсиқ ва сердоқлигидек баъоз участкаларда галла ётиб қолган. Аниқса мен хизмат қилаётган 2-чи бригадада бундай бугдойни кўп учратishi мумкин. Шунинг учун биз бу участкаларда комбайн хедиринг насл олиб галла ўраимиз.

Биз ганимат кунлардан тўғри ва ўрими фойдаланиб, штурвалчи ўртоқ Олибтой Набиев билан алашимиз, ҳар кун эрта тондан қоп қорайтувчи ишлашимиз. Ишдан кейин кечаси комбайннинг барча механизмларини кўздан кечиришимиз. Майда-чуйда ремонт ишларини қилиб оламиз.

Етиштирилган мўл галла ҳосилини тез ва ноҳуд қилмай йиғиштириб олишда комбайн асосий куч ҳисобланади. Биз бу юксак бурчин шараф билан бажарамиз, маъмулда олган коммунистлик мажбуриятимизни ўз вақтида ва юқори сифатли адо этамиз.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Оллоёр ДАЛИЕВ.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Мен кўп йилдан бери Чироқчи районидagi 1-чи МТСда комбайнчи бўлиб ишлаймиз. Ҳар йили мавсум топширигини ошириб бажараман. Бултур ўз устига олган галла ўрими мажбуриятини бир ярим баравар ошириб адо этдим.

Бу йил коммунистлик мусобақасига қўшилиб, «Сталин» комбайни билан 1.000 гектар ердаги галларни ўрими бериш мажбуриятини олганман ва комбайнчи ўртоқ Раҳмонов мусобақасига чиқарганман. МТС советида олган бу мажбуриятни шараф билан бажариш учун тинмай курашаётиман.

Мен 16 июльда галла ўримига йиғиштирилган. Шундан бери 385 гектар ернинг галласини ўрими. Кўп кунларни нормадан 10 гектар ўрими 18 гектар ва ундан ошқ галла ўраётиман.

Бундай умумий ишлаш ҳар бир комбайнчининг ўзига боғлиқ. Мен ҳар бир соат ва минутдан тўғри фойдаланишга катта эътибор бераман. Комбайннинг иш вақтида ўрими бериш турини шундай қўйиман. Бундай галлага тўлиши билан уни дарҳол бўшатаяман. Бунинг учун колхоздан беш киши ажратилган. Комбайннинг шундай турини эрдан ердан галла колхозчилар томонидан ташиб улгурилди.

Шунингдек, колхоз правленияси томонидан 2 киши суғи қилиб йиғиштирилган. Комбайн йиғиштирилган участкада ҳарқоним запас сув ва ёнглик бўлади. Запас ёнглик ва сув ер бўлади — салқин жойда сақланади. Мен хизмат қилаётган комбайнчи йиғиштирилган 7 колхозчининг ҳаммаси ҳам ҳар йил пу соҳада ишлаб, аниқ тажриба ортирган.

Комбайнчи — комбайнда ишловчи штурвалчи, тракторчи ва колхозчиларнинг бошлиғи ҳисобланади. Биз ҳамма миз бамаалаҳат иш олиб борамиз. Колхоз правленияси ва далачиллик бригадаси билан доним масалаҳатлашиб, комбайн ўрдинган галла участкасини 2—3 кун олдин белгилаймиз. Бу тадбир ҳам комбайннинг умумий ишлашига катта роль ўйнайди. Чунки ҳар бир участкасини ер шартини бир хил эмас. Бир бригадалар бир неча хил ер участкасини учратishi мумкин. Шунинг учун ернинг йиғиштирилган олдидан ўрганамиз, комбайннинг тўхтовисини ва шикастланмай ишлашини таъминлаймиз. Бу нарса бизнинг қўйилган ишларимизда катта роль ўйнайди.

Мен хизмат қилаётган Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз элит-уруғлик қўжалиғи ҳисобланади. Бу колхозда галла устидаги ҳамма ишлар асосан машиналаштирилган. Қашқадарь областидаги галлакор колхозларга тоза уруғлик ва янги навл дон етказиб берадиган «Галлачи» колхозига механикалик кучи билан бу йил мўл ҳосил етиштирилган. Бугдойнинг бўйи ўсиқ ва сердоқлигидек баъоз участкаларда галла ётиб қолган. Аниқса мен хизмат қилаётган 2-чи бригадада бундай бугдойни кўп учратishi мумкин. Шунинг учун биз бу участкаларда комбайн хедиринг насл олиб галла ўраимиз.

Биз ганимат кунлардан тўғри ва ўрими фойдаланиб, штурвалчи ўртоқ Олибтой Набиев билан алашимиз, ҳар кун эрта тондан қоп қорайтувчи ишлашимиз. Ишдан кейин кечаси комбайннинг барча механизмларини кўздан кечиришимиз. Майда-чуйда ремонт ишларини қилиб оламиз.

Етиштирилган мўл галла ҳосилини тез ва ноҳуд қилмай йиғиштириб олишда комбайн асосий куч ҳисобланади. Биз бу юксак бурчин шараф билан бажарамиз, маъмулда олган коммунистлик мажбуриятимизни ўз вақтида ва юқори сифатли адо этамиз.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Оллоёр ДАЛИЕВ.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

Чироқчи район, Дурсун қишлоқ советидаги «Галлачи» колхоз комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

АГРОНОМ МАСЛАҲАТИ Кўсак қуртининг пахта ҳосилига зарар етказишига йўл қўймайлик

Кўсак қурти ёки кўп қурт ғўза учун энг зарарли ҳашаротлардан биридир. Бу ҳашарот ўзбекистоннинг ва бошқа пахтакор республикаларнинг кўп районларида анча учрайди. Кўсак қурти учун об-ҳаво шартини қўлай бўлган йилларда анча учрайди. Республиканинг бир неча районларида бу йил шундай аҳвол сезилмоқда.

Кўсак қурти ғўзанин шона, гўл ва кўсакларини еб, ҳосилига зарар етказиши. Бир дон кўсак қурти ғўзанин 18 тагача ҳосил мевасини ноҳуд қилиши мумкин. Кўсак қуртидан зарарланган шона, гўл ва кўсаклар тўқилиб кетди, тўқилмай қолганларнинг ҳам ҳосили кам бўлади.

Кўсак қурти ғўзак қолда 4—8 сантиметр қўруқликда ерда қишлайди. Май ойида капалакка айланиб, ҳар бир капалак ёввойи ўтларга, ғўза, помидор, жўҳори, нўхот, тамаки ва бошқа шу каби экинлар барги орасига 500 дан 3.000 гача тухум қўяди.

Капалак ўз тухумларини ўсимлик гулларида, етилмаган меваларида ва баргларида битта-биттадан қўйиб кетади. Тухум қўйиш даври капалакларнинг ёшига қараб, 15—20 кун ва ундан ҳам кўпроқ давом этади. 3—4 кун ўтган тухумдан қуртлар пайдо бўлади. Бу қуртлар дастлабки даврда ўзи турган ўсимлик моддалари билан озиқланилади. 2-кун, 3-кун ёшга ўтганда аса шона, гўл ва кўсакларга ўтиб, уларнинг ичига тешиб кирди. Кўсак қурти 15—20 кун яшаб, шу вақт ичиде беш марта тухумлади. Сўнгги (6-чи) ёшдаги кўсак қуртининг бўйи 40—45 миллиметрга етди. Кўсак қурти қанча урғайса, ўсимлигини шунча кўп ейди. Охириги ёшга етган ерга кирди. 4—8 сантиметр қўруқликда уя асайди ва ғўзакка айланади. Шундан кейин 12—15 кун ўтган ғўзакдан капалак пайдо бўлади. Бу капалак 3—5 кундан кейин тухум қўйиб қўлади.

Шундай қилиб кўсак қурти бизнинг шартинида ёз давомида 3 марта насл тарқатади, ҳар бир насл 40—50 кунда учрайди. Кўсак қурти жуда зарарли ҳашаротдир. Бу ҳашарот 120 килолик кўпроқ маданий ва ёввойи ўсимликларга зарар етказиши. Аниқса у, ғўза, помидор, жўҳори, нўхот, наноп, тамаки ва бошқа шу каби ўсимликларга жуда ўз бўлади.

Кўсак қуртининг биринчи насли оғдатда унчалик кўп бўлмайди. У биринчи марта дала атрофидида уялар, ёнғи бўғайлари, йўл ёқаларида дуқалки ёввойи ўтлар орасида учрайди. Шу сабабли бу вақтда унча сезилмайди. Иккинчи насли анча кўп бўлиб, ғўза ва бошқа ўсимликларда пайдо бўлади. Бу насл ноҳуд олинган охири ва июль ойида қўлади. Июль ойининг охиридан бошлаб август ойи ачда унчи насл урий бошлайди. Бу насл иккинчи наслига қарағанда анча кўп бўлади. Капалакларнинг ердан чиқishi ва тухум қўйиши узоқ вақт давом этганили сабабли насллар бир-бирига улашиб кетди. Шунинг учун мўл кўсак қурти билан зарарланган пахта майдониде айна бир вақтда кўсак қуртининг ғўзакнинг ҳам, капалагини ҳам, тухумини ҳам ва турли наслларини ҳам учратishi мумкин. Бу эса кўсак қурти тушган ғўзаларни қайта-қайта дориларни талаб қилади.

Кўсак қуртининг пахта ҳосилига зарар етказишига йўл қўймайлик учун бу ҳашарот пайдо бўлган жойларини ҳаммасида унга қарши курашни дарҳол кучайтириб юбориш зарур.

Кўсак қуртига қарши кураш ҳозирги вақтда асосан химия усули билан олиб борилади. Шу билан бирга ғўзани пар-

варии қилиш — чопиқ, қўлтиривчи ишлари ҳам кучай

